

בס"ד. שיחת ש"פ שמיני, פ' פרה, מבה"ח ניסן ה'תשי"א.

בלתי מוגה

א. בנוגע לד' הפרשיות (שהשלישית מהן, פרשת פרה, קורין בשבת זו) — שתיים הראשונות, פרשת שקלים ופרשת זכור, קורין לפני פורים, ושתיים האחרונות, פרשת פרה ופרשת החודש, קורין לאחרי פורים, בין פורים לפסח.

ובסגנון הגמרא [בביאור הטעם דקריאת המגילה באדר הסמוך לניסן משום ש"מסמך גאולה לגאולה עדיף¹, "פורים לפסח"²] — בין גאולה לגאולה, בין גאולת פורים שלא היתה גאולה שלימה, כדברי הגמרא³ (בביאור הטעם שאין אומרים הלל בפורים משום ש) "אכתי עבדי אחשוורוש אנן", לגאולת פסח שהיתה גאולה שלימה (ואילו זכו היתה גאולת מצרים גאולה שאין אחרי' גלות⁴), וכמותה תהי' הגאולה העתידה לבוא במהרה בימינו, גאולה אמיתית ושלימה, כמ"ש "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות".

והטעם שקורין פרשיות אלה (פרה והחודש) בין פורים לפסח הוא בגלל שייכותן לפסח: פרשת החודש — שבה מדובר אודות קרבן פסח, ופרשת פרה — שבאה בתור הקדמה לקרבן פסח, "להזהיר את ישראל לטהר שיעשו פסחיהם בטהרה"⁵.

* * *

ב. מאמר ד"ה וידבר גו' זאת חוקת התורה וגו'.

* * *

ג. ע"פ האמור לעיל (ס"א) שפרשת פרה שייכת לגאולה דפסח ובמילא גם לגאולה האמיתית והשלימה, מובן, שבפרשת פרה נרגשת כבר השמחה דהגאולה האמיתית והשלימה.

הנסמן בלקו"ש חי"ט ע' 346).

(5) מיכה ז, טו.

(6) פרש"י מגילה כט, א (ד"ה פרה

אדומה).

(1) מגילה ו, סע"ב.

(2) פרש"י שם.

(3) שם יד, א.

(4) ראה עירובין נד, א. שמו"ר רפ"ב.

זח"ג רכא, א. מגלה עמוקות אופן קפה (וראה

ובהקדם דברי המדרש⁷ על הפסוק⁸ "זאת חוקת הפסח" (שבא לאחר ההקדמה ד"זאת חוקת התורה גו' ויקחו אליך פרה")⁹ — "זש"ה" לב יודע מרת נפשו ובשמחתו לא יתערב זר. לב יודע מרת נפשו אלו ישראל שהיו נתונים במצרים בשעבוד, וכיון שבאו לצאת וגזר עליהן הקב"ה לעשות פסח, באו המצרים לאכול עמהם, א"ל האלקים ח"ו כל בן נכר לא יאכל בו. בשמחתו לא יתערב זר":

החידוש בדברי המדרש הוא שהלב מרגיש תחילה — עוד לפני שהמוח יודע ומבין. וכפי שרואים במוחש שהלב כואב ושמח גם מענינים כאלה שעדיין לא באו ועוד לא יודעים מהם בשכל שבמוח, כיון שהלב מרגיש אפילו מה שהמוח לא יודע ומבין עדיין.

וכפי שמצינו בנגלה דתורה — בדיני תענית דיוהכ"פ: "חולה ואומר צריך (אני לאכול) ורופא אומר אינו צריך, שומעין לחולה, מ"ט לב יודע מרת נפשו"¹¹ ("מרגיש בעצמו שהוא צריך לכך"¹²), וההסברה בזה — דלכאורה: כיון שהרופא הוא המומחה בחכמת הרפואה יותר מהחולה ("רופא קים לי טפיי"¹¹), למה שומעים לחולה ולא לרופא? — לפי שדברי החולה "צריך אני לאכול" אינם מצד הבנה והשגה בשכל (שאז היו שומעים לרופא, שהוא המומחה בחכמת הרפואה, ולא לחולה), אלא מפני שמרגיש בלבו שצריך לכך, ולבו של החולה מרגיש גם מה שהרופא אינו יודע.

והטעם שהלב מרגיש גם מה שהמוח אינו יודע — לפי שהלב קשור עם עצם הנשמה, כידוע¹³ שבמוח יש רק ההשראה הכללית של הנפש, הכלל של הפרטים, ואילו עצם הנשמה (שלמעלה מכלל הפרטים) שורה בלב דוקא.

וזהו גם הדיוק "ובשמחתו (של הלב) לא יתערב זר" — שבשמחת הלב שקשור עם עצם הנשמה לא יכול להתערב אף אחד, אפילו לא המוח, שגם הוא נחשב כמו זר לגבי עצם הנשמה ששורה בלב.

וע"פ האמור ששייכת שמחה גם מענינים כאלה שלא יודעים אודותם, כיון שהלב מרגיש גם מה שהמוח אינו יודע — מובן גם בנוגע

(11) יומא פג, רע"א.

(12) שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס תריח.

(13) ראה המשך תער"ב ח"א פל"ה (ע')

(נט).

(7) שמו"ר פיי"ט, א.

(8) בא יב, מג.

(9) ר"פ חוקת.

(10) משלי יד, יו"ד.

להשמחה הקשורה עם הגאולה, שעוד לפני שהמוח יודע אודות הגאולה, יכולה להיות כבר שמחת הגאולה מצד הרגש הלב.

ויתירה מזה — שצריכה להיות שמחת הגאולה, והשמחה עצמה פועלת את התגלות הגאולה.

ד. ובפרטיות יותר:

שמחת הגאולה מצד הרגש הלב — מודגשת אצל רבותינו נשיאינו, כיון שהרביים הם לבם של ישראל,

— הלשון הרגיל בכגון-דא הוא שהנשיא הוא הראש (מוח) דבנ"י¹⁴, אבל מצינו גם לשון שהנשיא הוא לבם של ישראל¹⁵ — כי, בלב שורה עצם הנשמה (כנ"ל), ועד"ז בכללות בנ"י, שהרביים הם העצם דבנ"י, ולכן נקראים לבם של ישראל.

וכיון שהרביים הם לבם של ישראל, נרגשת אצלם שמחת הגאולה, ועל ידם נמשכת שמחת הגאולה בלבו של כאו"א מישאל (גם כאשר מצד עצמו לא נרגש הדבר בלבו).

ה. ובנוגע לפועל — צריך כאו"א להכריח את עצמו להיות בשמחה:

בנוגע לשמחה שמצד המוח — יש אפשרות להסביר ("אייך-טענהיך") ולהוכיח שצריכים להיות בשמחה, אבל בנוגע לשמחה שהיא (למעלה מהמוח) מצד הלב — צריך כאו"א להכריח את עצמו להיות בשמחה.

ומובן, שענין זה הוא מצוה שבגופו, כך, שאי-אפשר לצאת י"ח בשמחתו של משהו אחר, אלא כאו"א צריך להשתדל בעצמו להיות בשמחה.

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:) נעמט לחיים און זאָגט אַ פריילעכען ניגון.

[ניגנו ניגון שמח, וכ"ק אדמו"ר שליט"א נענע בידו הק' להגביר השמחה].

* * *

— וראה לקו"ש חי"ט ע' 165 ואילך. חל"א ע' 74 ואילך. התועדויות תשמ"ח ח"ב ע' 269 ואילך.

(14) ראה תניא פ"ב.

(15) ראה רמב"ם ה"י מלכים פ"ג ה"ו: לבו (של המלך) הוא לב כל קהל ישראל".

ו. האמור לעיל בענין שמחת הלב ש"בשמחתו לא יתערב זר" כיון שהלב קשור עם עצם הנשמה — שייך לפרשת פרה (לא רק בגלל שהיא הקדמה לפסח, אלא) גם מצד עצמה:

נתבאר לעיל (בהמאמר¹⁶) מ"ש בפרשת פרה "זאת חוקת התורה" — "חוקת" מלשון חקיקה, כמו אותיות החקיקה שהם ממהותו של האבן טוב שעליו חקוקים האותיות, ואינם דבר זר (כמו אותיות הכתיבה), היינו, שענין החקיקה הוא במקום כזה שלא שייך בו זולת, להיותו ענין עצמי. [ומובן, שנוסף על העצם ישנה גם כל ההתפשטות,

— כפתגם כ"ק אדנ"ע שאמר בפורים האחרון בחיים חיותו בעלמא דין (בשנת פ"ת)¹⁷ "מיר וועלן גאַנץ זיין ניט נאָר מיט אונדזער עצמי נאָר אויך מיט דער גאַנצער התפשטות" —

שזהו"ע הרצוא ושוב שבפרה אדומה¹⁸, שתנועת השוב היא מצד העצם, ותנועת הרצוא היא מצד ההתפשטות].

וכיון שפרה אדומה הו"ע של חוקה, ענין עצמי שלא שייך בו זולת, דבר זר — ה"ז קשור עם הענין ד"בשמחתו לא יתערב זר", שמחת הלב, שמצד עצם הנשמה, שלא שייך בה זולת, דבר זר.

ז. וענין זה מרומז גם בהפטרה דפרשת פרה שבה מדובר אודות הגאולה:

בהקדמה לפרטי עיני הגאולה, "ולקחתי אתכם מן הגוים וקבצתי אתכם מכל הארצות וגו'"¹⁹ — מדגיש הכתוב²⁰ "לא למענכם אני עושה בית ישראל כי אם לשם קדשי אשר חללתם בגוים אשר באתם שם" (כפי שמאריך בפרטי הדברים בהתחלת ההפטרה).

ולכאורה, ההדגשה ש"לא למענכם אני עושה" מביאה לידי מרירות ("מרת נפשו") — במכ"ש וק"ו מזה שמצינו²¹ בחזקיהו שכאשר "תלו לו בזכות אחרים (אף שהוא "תלה בזכות עצמו") דכתיב²² וגנותי אל העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי", אמר על זה "הנה לשלום מר לי מר"²³, "אפילו בשעה ששיגר לו הקב"ה שלום מר הוא לר", ועאכ"כ

19) יחזקאל לו, כד.

20) שם, כב. וראה שם, לב.

21) ברכות יו"ד, ב.

22) מלכים"ב יט, לד.

23) ישע"י לח, יז.

16) פ"ו (לעיל ע' 333).

17) סה"ש תורת שלום ע' 248.

18) לקו"ת ר"פ חוקת. ד"ה וידבר גר' זאת

חוקת גר' שנאמר בהתוועדות (לעיל ע' 328

ואילך).

בנדרו"ד, שמדגישים את השלילה ש"לא למענכם אני עושה" בגלל הנהגה בלתי-רצויה ("ויחללו את שם קדשי"), ה"ז בודאי באופן ד"מר לי מר".

והמענה לזה:

לכל לראש — ע"ד שמצינו בגמרא²⁴ בנוגע ל"חבלו של משיח" "ייתי ואזכי דאיתיב בטולא דכופיתא דחמרי", "כלומר אפילו בכך אני רוצה ובלבד שאראנו"²⁵, ועד"ז בנדרו"ד, שהעיקר הוא שתבוא הגאולה, אפילו אם אינה בזכותם של ישראל, "לא למענכם". — זאָל זיין יע בזכותכם, זאָל זיין ניט בזכותכם, אָבי ס'זאָל זיין די גאולה!

ועוד ועיקר — ביחס לגאולה השלימה לא נוגע ולא תופס מקום "למענכם" או "לא למענכם", כיון שבגאולה השלימה תהי' התגלות העצמות שלמעלה מכל הענינים.

וענין זה מודגש בהפטרה דפרשת פרה — כיון שפרשת פרה היא "חוקה", ענין עצמי, ובענין עצמי (כולל גם בההתפשטות שלו) לא נוגע הענין ד"למענכם" או "לא למענכם", ובמילא, השמחה היא בשלימותה ("בשמחתו לא יתערב זר").

*

ח. ויש להוסיף, שבפרשת פרה כשלעצמה, "זאת חוקת התורה גו" ויקחו אליך פרה גו", מודגש ענין העצמיות יותר ממה שהיא הקדמה לפסח, שגם בו נאמר "זאת חוקת הפסח"²⁶:

ובהקדמה — שהסדר הרגיל במאמרי החסידות של רבותינו נשיאינו, שבמאמרים דכל מועד ומועד נתבאר המעלה דמועד זה, ועד שגדלה מעלתו לגבי שאר המועדים. ולדוגמא: במאמרי ר"ה מבואר גודל העילוי דר"ה שהו"ע הכי נעלה ("ניט שייכות צו זאָגן...") — בנין המלכות, ששרשה למעלה מכל הספירות וכו'; ובמאמרי חג הפסח מבואר המעלה דפסח שהוא נעלה יותר מכל הענינים. ועד"ז במאמרים דכל הימים טובים.

וטעם הדבר — לפי שבזמנו של יו"ט זה מאיר למעלה ענינו של יו"ט זה, ובזמן זה מודגשת מעלתו של יו"ט זה לגבי כל שאר הימים טובים. וכאשר מאיר ענינו של יו"ט זה למעלה, ה"ז נמשך ומתגלה גם

26) שעל זה דרשו חז"ל "זש"ה לב יודע גו' ובשמחתו לא יתערב זר", כנ"ל ס"ג.

24) סנהדרין צח, ב.
25) פרש"י שם.

למטה — ע"י רבותינו נשיאינו, כולל ובמיוחד ע"י הדיבור שלהם במאמרי החסידות בביאור מעלתו של יו"ט זה.

וכך צ"ל גם אצל חסידים — שבכל זמן צריכים ללמוד (או עכ"פ לדבר) אודות המעלה המיוחדת דזמן זה, שע"ז ממשיכים ומגלים הדבר למטה.

ועד"ז בנדו"ד — שבעמדנו בשבת פרשת פרה צריכים לדבר אודות המעלה דפרשת פרה גם ביחס לפרשת החודש שבה מדובר אודות קרבן פסח.

ט. והענין בזה:

המעלה דפרה לגבי פסח — מבוארת בכמה מאמרי חסידות דפרשת פרה²⁷, החל מהציון של הצ"צ בהגהותיו ללקו"ת [כדרכו שמבהיר ("באוֹרֶנְט") כמה ענינים במספר שורות] בסוף הביאור ע"פ זאת חוקת התורה²⁸: "ועיין עוד . . מענין זאת חקת התורה ויקחו אליך פרה ברבות ס"פ בא פי"ט".

ובמדרש שם — לאחרי הדרשה "זאת חוקת הפסח, זש"ה לב יודע גוי' ובשמחתו לא יתערב זר" — איתא: "יהי לבי תמים בחקין²⁹, זה חקת הפסח וחקת פרה אדומה, למה, ששניהן דומין זל"ז, בזה נאמר זאת חקת הפסח ובזה נאמר זאת חקת התורה, ואי אתה יודע איזו חקה גדולה מזו, משל לב' מטרונוות דומות שהיו מהלכות שתיהן כאחת נראות שוות, מי גדולה מזו, אותה שחברתה מלוה אותה עד ביתה והולכת אחרי", כך בפסח נאמר בו חקה ובפרה נאמר בה חקה, ומי גדולה הפרה, שאוכלי פסח צריכין לה, שנאמר³⁰ ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת".

וזהו גם הטעם שקורין פרשת פרה לפני פרשת החודש — כי, בפרשת החודש מדובר אודות קרבן פסח, וכיון שאוכלי הפסח צריכין לטהרה דפרה אדומה, מקדימים פרשת פרה לפרשת החודש.

ומזה מובן שענין ה"חוקה" שבפרה אדומה הוא נעלה יותר מענין ה"חוקה" שבקרבן פסח — כי, בקרבן פסח ה"חוקה" היא רק בנוגע לענינים פרטיים, ואילו כללות הענין דקרבן פסח אינו חוקה, אלא יש בו

29) תהלים קיט, פ.

30) חוקת יט, כז.

27) סה"מ תרכ"ט ע' פה ואילך. עטר"ת

ע' שיג ואילך. תרפ"א ע' קצט ואילך.

28) חוקת ס, א.

טעם, כמ"ש³¹ "זבח פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני ישראל בנגפו את מצרים ואת בתינו הציל גו'", משא"כ פרה אדומה שכללות ענינה הוא "חוקה"³².

י. וביאור הדברים בנוגע לעניננו — העצמיות שב"חוקה", שמצד זה נעשית שמחת הלב ("לב יודע גו' ובשמחתו לא יתערב זר"):

לכאורה יש מעלה בפרשת החודש שבה מדובר אודות קרבן פסח לגבי פרשת פרה, כי, פרה אדומה ענינה טהרה מטומאת מת, שקשורה עם ענין דהיפך הטהרה, ואינה אלא הכנה בלבד לקרבן פסח, ואילו קרבן פסח קשור עם ענין הגאולה, כולל ובמיוחד הגאולה האמיתית והשלימה, שאז יקויים היעוד³³ "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ".

ואעפ"כ, מדגישים את המעלה דפרשת פרה דוקא — כיון שעל ידה דוקא באים להעילוי דקרבן פסח (פרשת החודש), כדלקמן.

יא. ויובן בהקדם ע"ד המבואר בנוגע להמעלה בזמן הגלות, שע"י העבודה בזמן הגלות דוקא באים להעילוי דימות המשיח³⁴:

ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר³⁵ שבביאת המשיח "וועט מען זיך כאַפּן פאַרן קאַפּ און מ'וועט שרייען" על כך שלא העריכו כראוי מה שהיו יכולים לפעול בזמן הגלות.

ולכאורה איפכא מסתברא, שבביאת המשיח יוכלו לפעול שלא בערך יותר — כי, בזמן הגלות ישנו חושך כפול ומכופל, ישנם דאגות הפרנסה וכו' וכו', משא"כ בימות המשיח, ש"הטובה תהי' מושפעת הרבה וכל המעדינים מצויין כעפר", "יהיו פנויין בתורה וחכמתה", ועד ש"לא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד" (כמ"ש הרמב"ם³⁶), וא"כ, מהו"ע הפלאת מעלת העבודה בזמן הגלות דוקא?

והענין בזה — שדוקא ע"י העבודה בזמן הגלות פועלים המשכת העצמות, כי, העבודה בזמן הגלות היא שבירת וביטול ההעלם שמצד החושך כפול ומכופל, ודוקא ע"י שבירת וביטול ההעלם "נעמט מען עצמות".

[כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר שבליובאוויטש הי' חסיד אחד שהי'

(35) ראה סה"ש תש"ב ע' 9. לקו"ד ח"א

קלג, ב (נעתק ב"היום יום" ג מנחם אב).

(36) בסיום וחותר ספרו "משנה תורה".

(31) בא יב, כז.

(32) ראה פי' יפה תואר לשמו"ר שם, ב.

(33) זכרי' יג, ב.

(34) ראה תניא רפל"ז.

מדבר מתוך להט ותענוג ("ער פלעגט זיך קאָכן מיט אַ געשמאַק") בהמשלים שבתורת החסידות, ואמר לו א' מזקני החסידים: למה הנך מדבר מתוך תענוג שכזה אודות המשל, מוטב שתדבר אודות הנמשל!

ובנוגע לנדו"ד: פשוט שאין הכוונה לומר שיש מעלה ב...חושך כפול ומכופל; המעלה היא בשבירת וביטול ההעלם, שע"ז "לוקחים" עצמות].

ואף שגילוי העצמות יהי' לעתיד לבוא דוקא, משא"כ בזמן הגלות אין זה בגלוי אלא בהעלם — הרי, המעלה דלעתיד לבוא אינה אלא בנוגע לענין הגילוי, אבל בנוגע להפעולה דהמשכת העצמות, "נעמען עצמות", ה"ז נעשה (לא לעתיד לבוא, אלא) בזמן הגלות דוקא, ולכן, עיקר המעלה היא בעבודה שבזמן הגלות, שעל ידה "לוקחים" העצמות, ולעתיד לבוא יהי' רק גילוי הדבר.

יב. עפ"ז יש לבאר גם בנוגע להמעלה דפרשת פרה לגבי פרשת החדש:

אע"פ שפרשת פרה קשורה עם ענין דהיפך הטהרה (טומאת מת), ואינה אלא הכנה לפרשת החדש שבה מדובר אודות קרבן פסח והגאולה — ה"ה ע"ד העבודה דזמן הגלות שקשורה עם ענינים בלתי-רצויים, ואינה אלא הכנה לגאולה, ואעפ"כ, עיקר המעלה היא בעבודה בזמן הגלות דוקא, כיון שעל ידה נעשה המשכת העצמות.

ועי"ז ניתוסף גם בשמחת הלב הקשורה עם הגאולה — "לב יודע גו' ובשמחתו לא יתערב זר", מצד עצם הנשמה שלא שייך בה דבר זר, שזהו"ע ה"חוקה", "זאת חוקת התורה", עבודה שמצד עצם הנשמה שעל ידה נעשית המשכת העצמות — כיון שישנה כבר הפעולה דהמשכת העצמות, אם כי בהעלם (נוסף לכך שגם בנוגע לההתגלות לעתיד לבוא — מרגיש כבר הלב גם מה שהמוח לא יודע עדיין, כנ"ל).

יג. ויש להוסיף, שענין הנ"ל הוא גם בנוגע לענינים גשמיים, בני חיי ומזונא רויחי:

גם אם לפעמים ישנם דברים המעלימים בנוגע לבני חיי ומזונא רויחי, אין להתפעל מזה, וצריכים לידע שלאח"ז (ועי"ז) יתוסף בכל ענינים אלה באופן נעלה יותר.

ולא עוד אלא שגם כאשר ההמשכה היא בהעלם עדיין, יכולה וצריכה להיות כבר שמחת הלב, "לב יודע גו' ובשמחתו לא יתערב זר", כיון שהלב מרגיש כבר גם כאשר המוח אינו יודע עדיין, כנ"ל.

ועוד והוא העיקר: כיון ש"לב" קאי על רבותינו נשיאינו, לבם של ישראל (כנ"ל ס"ד) — נעשית על ידם ההמשכה מן ההעלם אל הגילוי בכל הענינים דבני חיי ומזונא רויחי, הן ברוחניות³⁷, אהבה ויראה (בני), חיות באלקות (חיי), ולימוד התורה (מזונא, כידוע³⁸ שהתורה היא מזון והמצוות הם לבושים), והן בגשמיות כפשוטו, זרעא חייא וקיימא (בני), חיים בריאים ושלמים (חיי), ופרנסה בהרחבה (מזונא רויחי).

אג"ק חכ"ב ע' רכט, ובהערות שם.
(38) תניא ספ"ה.

(37) להעיר מ"חנוך לנער" בסופו. אזה"ת
וירא (כרך ד) תשנה, ב ואילך. וראה גם